

	SCOREKORT	JA	NEJ	Ved ikke	Sidenr. i materiale
	Gift og gødning				
1	Er haven fri for brug af sprøjtegifte?				s. 4
2	Er haven fri for gødning? Både kunstgødning og naturgødning. Dette gælder ikke i køkkenhaven.				s. 4
	Blomstrende urter				
3	Er der græsser eller blomstrende urter, som er min. 50 cm. høje? Det kan f.eks. være et stykke græsplæne, der kun slås to gange årligt eller stauder i et blomsterbed.				s. 5, s. 7
4	Findes der græsser og/eller blomstrende urter, der er mindre end 10 cm? Her tæller den slåede græsplæne ikke med.				s. 5
5	Er størstedelen af de blomstrende urter i haven hjemmehørende?				s. 3
6	Er der bygninger (hus, skur, drivhus etc.) med tag eller facade, som er dækket af planter?				s. 5
	Træer og krat				
7	Findes der træ(er), som er min. 2 m høje?				s. 8
8	Findes der buske/hæk/krat?				s. 10
9	Er størstedelen af træer og buske i haven hjemmehørende?				s. 3
10	Er der et gammelt træ med døde grene, huller, hul stamme og/eller råd?				s. 8
	Dødt ved og plantemateriale				
11	Er der et kvashegn/en kvasbunke året rundt?				s. 10
12	Er der et dødt træ, stamme (liggende eller stående) eller store stykker træ, som nedbrydes naturligt?				s. 8
13	Findes der områder under træer/buske/hæk med nedfaldne blade, som får lov at blive liggende?				s. 10
	Leve- og ynglesteder				
14	Findes der en solbeskinnet stenbunke eller et stendige på min. 50 cm i højden?				s. 11
15	Findes der en bunke eller skrænt af jord/sand/grus med bare, tørre og solbeskinnede områder, som er min. 0,5 kvm?				s. 11
16	Findes der bunker eller stabler af plantemateriale (blade, græs, brænde m.m.)?				s. 10
17	Er der et vandhul/havedam uden fisk, som ikke bliver oprenset?				s. 12
18	Findes der fodposer omkring træ(er)? En fodpose er tætte vildskud eller en tæt græstue omkring træer.				s. 8
19	Er der beboede insekthoteller? Både købte eller hjemmebyggede.				s. 13
20	Findes der en sprække i en bygning, et gammelt hult træ eller redekasser til fx fugle eller flagermus?				s. 14
	Føde i haven				

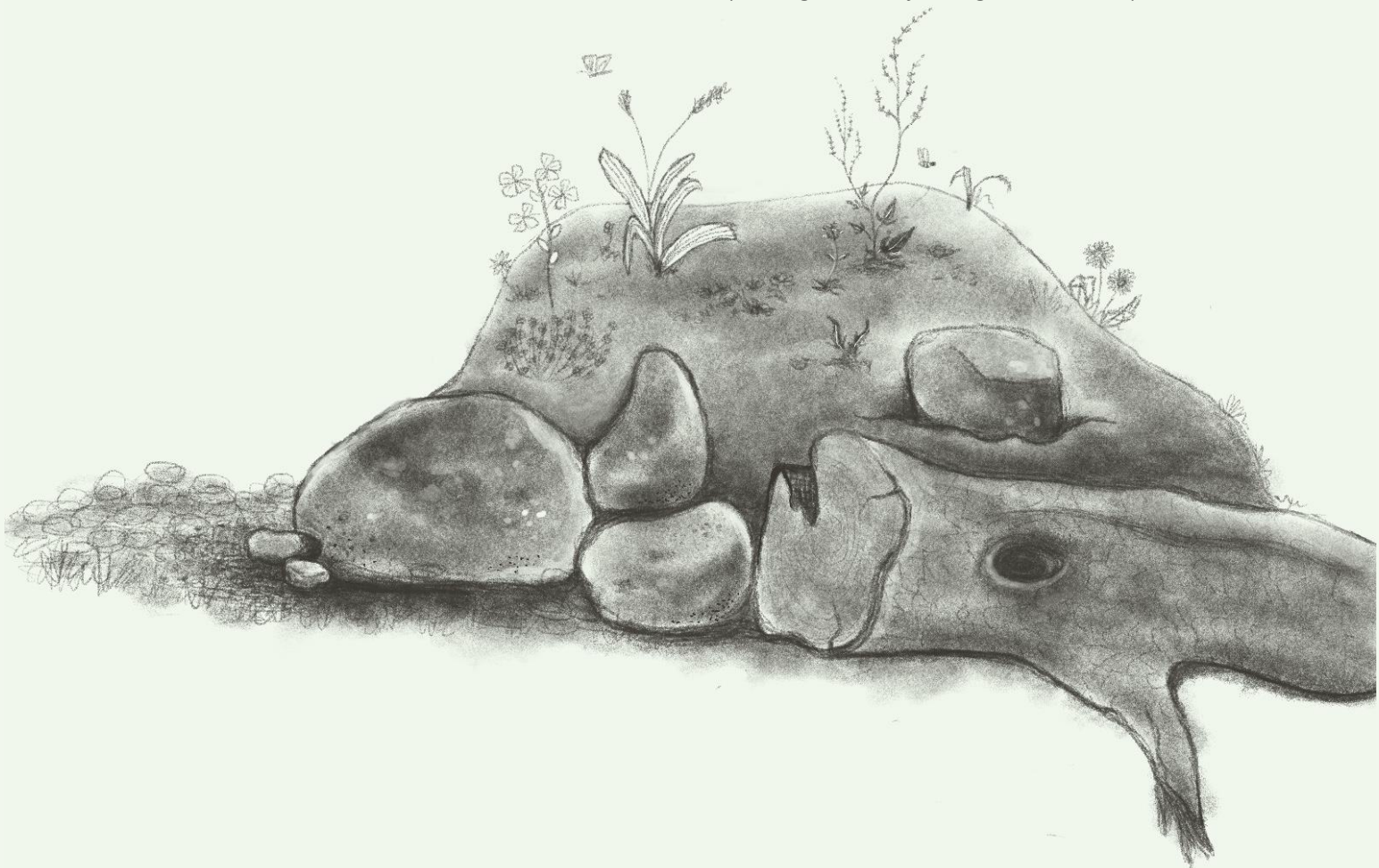
HVOR *Vild* ER DIN HAVE?

Ved at udfylde scorekortet kan du få en idé om, hvor vild og naturvenlig din have er i form af føde og levesteder for mange forskellige dyr og planter.

Hvert spørgsmål indeholder et eller flere økologiske elementer, som bidrager til biodiversiteten i din have på den ene eller anden måde. Gennemgå spørgsmålene, og svar JA, NEJ eller VED IKKE. For hvert JA får du 1 point. Læg til sidst dine point sammen, og se, hvor vild en have du har – og hvad du kan gøre bedre.

For hvert spørgsmål kan du i det medfølgende "VÆR LIDT VILD"-materiale læse, hvorfor de økologiske elementer er gode for biodiversiteten, og hvordan du kan tilføje dem til din have.

Private haver er et af de vigtigste områder til rådighed for de planter og dyr, som lever i byerne. Selvom vilde haver vinder frem, er de fleste haver velplejede og ordentlige uden for meget ukrudt og med en ensartet grøn græsplæne. I sådan et landskab er det begrænset, hvilke dyr der kan leve, fordi udbuddet af forskellige bosteder og forskelligt føde er begrænset. Derfor skal vi, hvis vi vil øge biodiversiteten og invitere flere dyr og planter ind i vores haver, skabe en mere varieret have, så der bliver plads til mange flere forskellige arter. Til gengæld vil vi blive belønnet med en uforudsigelig have med masser af liv og frodighed, hvor der er tid til at gå på opdagelse eller ligge i hængekøjen og nyde fuglenes fløjten og duften af kaprifolie.

21	Er der noget, der blomstrer fra tidligt forår (feb.-marts) til efterår (sep.-okt.)? Her tæller både træer, buske, græsser og blomstrende urter.				s. 6
22	Er der i vinterhalvåret buske eller træer, der bærer frugt/bær/nødder/kogler til fugle og egern?				s. 6

RESULTAT

0-7 point: Der er meget, du kan gøre. Find det, du synes giver mest mening at indføre i din have, og start der.

8-15 point: Du er godt på vej, men der er stadig områder, hvor du kan gøre endnu mere. Kig i scorekortet, og find de områder, hvor du ikke høstede så mange point. Måske du kan indføre nogle af de elementer.

16-22 point: Du har en vild have!

Dette materiale udgives af Landsforeningen Praktisk Økologi og er skrevet af Nanna Rømer i forbindelse med hendes praktik som biologistuderende i Landsforeningen Praktisk Økologi.

Scorekortet er blevet udviklet med inspiration fra følgende materiale. Numrene, angivet før referencen, refererer til specifikke spørgsmål i scorekortet og angiver, hvor inspirationen hertil er fundet.

^{1, 8, 10, 13, 14} Petersen, L. K., Levin, G., Ejrnæs, R., Zandersen, M., Jensen, A., & Brunbjerg, A. K. (2014). *Parcelhushaven – en del af byens natur* (Issue 90).

^{12, 15, 18, 19} Strandberg, B., & K.K. Rasmussen. (2024). *Registrering af indikatorer for biodiversitet i byer*.

^{2, 11, 16, 17, 21} Turner, K., Dahl Lisbjerg, D., & Gruwier, L. (2023). *Vildskab i haven* (1. edition). Politikens forlag.

^{3, 4, 5, 6, 7, 9, 15, 17, 20, 22} Pil BM Pedersen, Maya Pasgaard, Patrick Limpert, Gidoen Spanjar, Michael Flitner, Johannes Herbeck, Sofia Segler, Signe Normand, Sara Iversen (unpublished). *A citizen science framework to estimate the biodiversity potential and impact of urban NbS: applying the Urban BioScope across European cities*.